

Economia morală, „știința cetățenească” și egalitatea de șanse

Reflecții asupra modelului manchester-ian

Alina I Bădescu¹

Analiza egalității de șanse poate beneficia de o nouă interpretare din perspectiva teoriei spațiilor co-existente (co-extinse) și a economiei morale. Este vorba de egalitatea de oportunități și de întâmpinări în dinamica relațiilor dintre persoanele morale sau colective (în sensul atribuit acestei sintagme de antropologia culturală). Persoanele colective sunt comunitățile omenești de diferite profiluri identitare, de la identitatea socială la cea etnospirituală, religioasă etc. Comportamentul colectiv, revendicativ, de pildă, al comunităților țărănești ca răspuns la relațiile oneroase, fenomen analizat de către E P Thomson, este o ilustrare a manifestării persoanei colective sau morale. Cel care a mijlocit construcția conceptului de economie morală² a fost, așadar, tocmai E P Thomson, pornind, precum s-a precizat, de la acțiunile populare spontane sau mai puțin spontane, fundamentate pe „asumpțiunile unei economii morale tradiționale” în temeiul cărora comunitățile țărănești calificau drept imorale, incorecte, „metodele de forțare a prețurilor bunurilor, profitându-se de necesitățile oamenilor”³. Într-un cadru mai general, vom spune că egalitatea de șanse este fața morală a competitivității. Științele economice, politologice și sociologice au analizat competiția ca pe un concept pur demografic și ca atare l-au derivat din *teoria selecției naturale*, adică din modelul darwinist. În lumina acestei teorii, inegalitatea de șanse este subînțeleasă ca un efect al inegalității înzestrărilor. Economia morală preîntâmpină această interpretare și propune una la polul opus. Să reluăm discuția și să căutăm o cale alternativă pentru interpretarea chestiunii egalității de șanse sau de oportunități. În orice proces economico-social sunt suscitade, în variate aranjamente, cele trei dinamisme socio-populaționale: densitatea, competitivitatea, legitimitatea. Competitivitatea crește odată cu densitatea populației, ne reamintesc Hannan și Carroll referindu-se la populațiile organizaționale (de organizații). Când densitatea (numărul de organizații) crește într-un spațiu, un teritoriu dat, un mediu de afaceri, competitivitatea (înfruntarea reciprocă) a organizațiilor crește și ea. „Acest enunț este tributary teoriei darwiniste a selecției naturale, care

---

¹ Studiu elaborat

² <http://understandingsociety.blogspot.ro/2008/07/moral-economy-as-historical-social.html>, descărcat pe 5 iunie 2015 (și revăzut pe 11 iunie 2015)

³ E. P. Thompson, [The Making of the English Working Class](#) (1961) and an important essay, "The Moral Economy of the English Crowd in the Eighteenth Century," originally published in *Past and Present* in 1971 (inclus in [Customs in Common: Studies in Traditional Popular Culture](#)) ("Actions on such a scale ... indicate an extraordinarily deep-rooted pattern of behaviour and belief .... These popular actions were legitimised by the old paternalist moral economy" p. 66)

ne conduce să subînțelegem că indivizii și *organizațiile luptă între ele pentru resurse* și că, în această luptă, va învinge cel mai înzestrat. Teoria *spațiilor dense* însă ne sugerează că acolo unde etosul organizațional al populației este puternic, densitatea populației organizaționale nu îmbracă forma luptei și deci a competiției de tip darwinist, ci forma cooperării și deci a competiției de tip durkheimist, în care precumpănește **nu** «războiul organizațiilor» (deci eliminarea competitorului), ci «dobândirea trofeului», care în acest caz este *cvasi-renta*. *Războiul lasă loc turnirului*, ca patern al dinamicii competitive a indivizilor, a firmelor și afacerilor. Am reținut această excepție de la modelul Hannan-Carroll (pe care-l socotim model standard) încercând să reformulăm enunțurile acestui model într-o altă direcție denumită, precum s-a precizat, «*modelul turnirului*».⁴ Într-o societate se ridică, așadar, pentru fiecare generație aceleași trei probleme: a) accesul la resurse, b) accesul la instituții și deci la instrumentele securității, ale educației și ale sănătății etc., c) accesul la nișele unui spațiu de viață și de afaceri. Aceste trei căi de acces sunt aranjate într-o societate pe un continuum ai cărui poli sunt modelul egalitar (al egalității de șanse și deci de oportunități), la unul, și modelul profund inegalitar (al inegalității de șanse) la polul opus. Aranjamentul celor trei căi de accesare (a resurselor, nișelor și instrumentelor) pe acest continuum îmbracă, așadar, forma pe care i-o imprimă modelul de distribuție a oportunităților (șanselor) încât accesarea lor este acompaniată de șanse și vulnerabilități diverse. Să reținem această distincție dintre distribuția socială (a indivizilor și grupurilor sociale) și distribuția oportunităților. Distribuția oportunităților este egală dacă în actul accesării lor nu se interpun factori străini naturii și dinamicii acestor oportunități. În raport cu șansele școlare, spre exemplu, pot interveni factori, precum starea materială, apartenența la o anumite categorie socială, care pot influența accesarea școlarității de către indivizii cu aceleași înzestări. În acest caz, vom spune că distribuția socială (pe categorii, pe clase sociale, pe familii, pe caste etc.) distorsionează distribuția echitabilă a oportunităților astfel că, în acest exemplu, nu se poate vorbi despre egalitate de șanse ori de oportunități. Să aprofundăm. Ecologia organizațională, ca model teoretic de studiu, este dominată de enunțul standard al *legității Hannan-Carroll* (după numele celor care l-au formulat), care ne spune că ori de câte ori crește densitatea unei populații (inclusiv organizaționale) crește competitivitatea de tip războinic și scade legitimitatea. Ceea ce am adăugat noi, în studiile dedicate acestei chestiuni, este că acest model bazat pe „războiul tuturor contra tuturor” este acompaniat, în chip latent ori manifest, de un al doilea model bazat pe *densitatea dinamică sau morală* a unui spațiu de afaceri și/sau de oportunități pe temeiul căruia se afirmă un nou tip de economie,

---

⁴ Alina I Bădescu (2014), *Competitivitatea și supraviețuirea organizațiilor*, Mica Valahie, p 46

„economia morală”. „Noul management strategic caută căi spre eliminarea variantei bazată pe modelul *războiului* din schema jocului economic spre adoptarea variantei alternative bazată pe modelul turnirului”.⁵ Cel dintâi distorsionează distribuția oportunităților prin strategii agresive. Cel de-al doilea model, dimpotrivă, nu admite în actul competitiv decât capacitățile și deci forța creatoare a actorilor sociali. Ceea ce adăugăm aici în legătură cu noul model de competitivitate, care se afirmă în mediile cu un etos propriu „economiiilor morale”, se referă, așadar, la *profilul competitivității*. Distingem, în acest sens, între cele două tipare competitive: cel bazat pe competiția agresivă (războinică) și tiparul bazat pe competiția creatoare sau cooperantă, propriu economiei morale. Trecerea de la un tipar la altul este mijlocită de mutarea accentului pe cetățean și deci pe afirmarea a ceea ce denumim și noi *economie civică*.⁶ „The division of economic systems into public and private sectors, has resulted in serious deficiencies in the production and allocation of goods and services. To remedy these deficiencies and to satisfy some of society’s unmet needs, a new domain of human action is taking shape: the ‘civic’ economy”.⁷ Să reținem că nucleul definitoriu și pulsator a ceea ce denumim economie morală este tocmai economia civică sau cetățenească, cum a mai fost denumită. Aceasta mută accentul pe comunitate, pe armonizarea creatoare a manifestărilor membrilor ei, pe stimularea strategiilor participative.⁸ Altminteri spus, practicile economice de scară, ca și gândirea și politicile economice, nu se mai derulează în jurul celor doi poli clasici – profitul și salariul – ci în jurul unui alt ax, ai cărui poli sunt profitul și bunăstarea comunității. Politicile economiei morale sunt interesate de echilibrul lor (respingând ori descurajând acele căi care conduc la o creștere rapidă a profiturilor, de pildă, cu o stagnare ori chiar cu un regres al bunăstării). Economia morală și pandantul ei, economia civică sau cetățenească, cultivă conjuncția polilor descurajând strategiile care conduc spre disjuncția lor, când, într-o societate se accentuează o polarizare devastatoare, cu un număr mic de bogați foarte puternici, la un pol, și cu o sărăcie masivă copleșitoare la celălalt pol, mijlocul fiind aproape vid (absența claselor mijlocii). Acesta este modelul spre care vor conduce o economie, o gândire și o politică economică dezinteresate de cel de-al treilea pol al oricărui spațiu de viață și de afaceri, care este *comunitatea*. Nucleul spațiului de afaceri în economia morală este dat de triunghiul: capital – muncă – bunăstare

---

⁵ A se vedea Bădescu, C. (2006). *Vertical Boundaries of the Firm*, ASLA Press, apud Alina I Bădescu, op.cit. p 46

⁶ Asupra noului concept vezi Marcello Palazzi, Pjotr Hesselting, Ronald Young, Paul Kloppenborg (1990), *Beyond market and state: the ‘civic’ economy*, Progressio Foudation, Amsterdam

⁷ Ibidem, p 2

⁸ Ibidem, p 6 („Characteristically, the ‘civic’ economy transcends both market forces and state planning. It transcends market forces because ‘civic’ actors rely on the market’s superior capacity of allocating resources but aim at overcoming its ‘non-selectiveness’, amorality and anonymity”)

(comunitară). Altminteri spus, *în relația dintre muncă și capital* intervine, în formulă inteligentă, *managerul comunitar, exponentul comunității* având grijă de echilibrul ocupării și de bunăstare (de echilibrul acestora la scara comunității), așa cum capitalistul are grijă de profit și muncitorul de salariu. Acesta este modelul de funcționare a unor economii precum este cea britanică (și probabil altele), pe care am observat-o la nivelul unei arii municipale, aria manchesteriană. Un astfel de model este întemeiat pe sinergia celor trei poli: profitul, salariul și bunăstarea sau, în expresia actorilor din spate: capitalistul, muncitorul, comunitatea. Așa putem înțelege că în economiile morale competitivitatea își schimbă conținutul devenind: „o competiție sinergetică (pe care o vom numi «dinamică» sau morală, cu sintagma lui E Durkheim), care nu conduce la creșterea inegalităților și a ratei de deces organizațional, ci la un fenomen de asimilare sau de «fuziune blândă» (*soft merging*) a organizațiilor mai puțin competitive spre a fi incluse în lanțuri valorice progresiv lărgite. Teoria *lanțurilor valorice* face parte, în această perspectivă, din aceiași «nouă cunoaștere organizațională», care pune accentul pe pacea organizațională nu pe războiul organizațiilor”⁹, pe modelul turnirului (competiția morală, corectă, creatoare, de capacități) nu pe modelul războiului (competiția bazată pe eliminarea adversarului). Pe de altă parte, comunitatea și exponentul ei (managerul comunitar în diversele lui expresii instituțional-societale), sunt preocupați ca spațiul de afaceri centrat pe obținerea profitului să nu dezechilibreze ocuparea (spațiul ocupării) și nici bunăstarea comunităților. Această polaritate triplă imprimă expansiunii sau dezvoltării unui spațiu de afaceri caracter co-extensiv. *Dezvoltarea este sustenabilă dacă induce procese coextensive: dacă, altfel spus, creșterea profitului aduce și creșterea bunăstării (dezvoltarea la doi poli), productivitatea aduce și investiții și deci prezervarea sau chiar creșterea ocupării (echilibrul dintre profit și ocupare) etc. Economia centrată pe profit sau pe capital nu poate rezolva aceste polarități dacă nu este acompaniată de economia civică, centrată pe bunăstare, pe cetățean, pe echilibrul ocupării, adică pe egalitatea oportunităților în raport cu accesul la securitatea ocupației, la sănătate, la educație și, evident, la afirmarea identitară și la propagarea vieții (teoria standardului de viață). Am denumit această nouă configurație economică economie civică sau cetățenească, adică economie centrată pe cetățean și pe nevoile lui ca membru demn al comunității din care face parte, adică egal ocrotit cu ceilalți în privința ocupării, a sănătății, a educației (sale și a copiilor săi), a securității vieții (și deci a familiei sale). Teoria co-extensiunii ne conduce, așadar, spre descoperirea unui nou tip de economie, pe care am*

---

⁹ A I Bădescu, op. Cit. p 46 și ibidem

denumit-o, printr-un concept răspândit în studiile de acest gen, „*conomie morală*”¹⁰. În viziunea clasică, economia ca știință și strategie era preocupată, în principal (și uneori exclusiv) de profit și salariu. Noua cunoaștere economică (pe care am așezat-o sub sintagma eco-conomie morală) aduce în setul celor doi parametri încă doi: echilibrul ocupării și bunăstarea cetățenilor (a comunității în genere). Apare o triplă polaritate, precum s-a precizat: profit-salariu-bunăstare. Vechea abordare admite al treilea pol ca pe o variabilă reziduală și, în principiu, îl analizează în teoria externalizărilor (a costurilor acestora în raport cu profitabilitatea afacerii). Noul tip de abordare propriu eco-ekonomiei morale aduce tripla polaritate în chiar miezul structurii teoretice. *Exemplul cel mai reprezentativ pentru acel tip de economie capabilă să rezolve tripla polaritate a unui mediu economico-social este oferit de economiile civice sau cetățenești, adică cele în care precumpănesc considerațiile de ordin civic în strategiile de expansiune a unui spațiu de afaceri nu exclusiv considerațiile de profitabilitate*. Altminteri spus, noua strategie în managementul spațiilor de afaceri, cum ar fi, de exemplu spațiul manchesterian la care ne-am referit într-un studiu separat (care este capitol distinct în lucrarea mea), ține seama de considerente care se referă în primul rând la echilibrul ocupării nu la creșterea profitului, pe care nu-l ignoră, dar îl abordează corelativ cu parametrii de ordin comunitarist. Accentul se mută, în acest caz, de pe strategia monocentrică a afacerii și a firmei (corporației) pe strategia întregului spațiu de afaceri din arealul unei comunități date interpretat ca spațiu de viață al unei comunități nu pur și simplu ca spațiu economic al unor proprietari/posesori de capital. Ideea de la care pornește noua gândire economică este aceea că un spațiu dat, cu nișele lui, cu resursele lui, cu instituțiile și infrastructura lui, sunt proprietatea identitară și responsabilitatea întregii comunități, nu doar a posesorilor de firme și afaceri din arealul respectiv. Ceea ce contează în teoria economiilor morale este întregul spațiu socio-economic, interpretat ca spațiu de viață comunitară nu pur și simplu ca spațiu de interes pentru afacerea unei firme ori corporații încât accentul cercetării și al strategiilor se mută pe echilibrul dintre dinamica profitului și dinamica bunăstării, dintre economie (ca sumă de activități de pe

---

¹⁰ Cf asupra rolului economiei morale în pacificarea „războiului organizațional” A I Bădescu, I C Bădescu, I Bădescu (2015), *Încotro merge economia postmodernă? Eco-Economia morală și reconstrucția lumii*, (prezentare în cadrul Grupului de studii eco-economice al Universității virtuale Emaus, în mai 2015: „Contrar modelului de gândire al economiei clasice și al teoriilor economice radicale care-și pun speranța în „clasele muncii” (în cele două expresii ale lor: sindicatelor și comunitatea proletariană), noua gândire economică dovedește că grija muncitorului nu este comunitatea, ci doar salariul, astfel că acest actor nu poate reprezenta comunitatea în întregul ei, ci se poate reprezenta doar pe sine în fața presiunii profitului și deci a intereselor capitalistului. Comunitatea trebuie să-și găsească alte mijloace de reprezentare a intereselor în raport cu axul profit-salariu, pe care trebuie să-l preschimbe dintr-un ax bipolarizat într-un sistem tripolar: profit, salariu, bunăstare socială. De bunăstarea socială nu se poate ocupa nici capitalistul, nici clasele muncii, ci economia civică și cel de-al treilea actor al tripartiției, comunitatea”).

raza unei comunități) și comunitate. *Rolul consiliilor comunale, al asociațiilor comunitare, al municipalităților și al guvernelor crește enorm în noua strategie centrată pe economia morală sau cetățenească. Economia morală sau cetățenească pune accentul pe latura spiritual-morală, pe nevoile „cetățenilor” și pe echilibrul comunității, fără a ignora dinamica profitului. Între profit și bunăstare se stabilește o nouă relație, adică o nouă formă a „contractului social”.* În studiile mele anterioare am anticipat concluziile de acum sesizând apariția unei diviziuni noi în știința păcii (irenologia) și anume “irenologia organizațională”.¹¹ Aceasta studiază condițiile ieșirii din războiul organizațiilor¹², al firmelor și corporațiilor (războiul pentru resurse, pentru cucerirea nișelor etc.) și al intrării într-o eră a pacificării populațiilor organizaționale. În studiul citat, am atras atenția, împreună cu cei doi colaboratori, asupra „noului tip de război care frământă lumea în era postmodernă, războiul organizațiilor, generat de creșterea extraordinară a populațiilor organizaționale. Conform ecologiei organizaționale, ori de câte ori crește densitatea unei populații organizaționale crește și competiția de tip „războinic”, atât pentru resurse cât și pentru o redistribuție a nișelor în cadrul spațiilor de afaceri. Globalizarea conduce lumea spre acest nou tip de război mondial, războiul organizațiilor și guvernele popoarelor sunt oarecum depășite de acest fenomen. Starea lumii depinde enorm de capacitatea guvernelor de a pacifica organizațiile atât în spațiul național cât și în spațiul interstatelor. Războiul acesta deja consumă resurse enorme, în special în combaturile mediatice, dar și în redistribuirea inteligenței colective și, implicit, a *intelligence-ului* la scară mondială. Soluția pentru ieșirea din acest război este economia morală sau cetățenească, care deja este experimentată la scara economiilor municipale ale marilor metropole din țările dezvoltate. Restul lumii însă este devastat de acest nou tip de război la care guvernele și popoarele asistă neputincioase.”¹³ Un model de reconstrucție a strategiei spațiului de afaceri în direcția sociatriei organizaționale este cel oferit de noua știință municipală sau cetățenească promovată de Consiliul municipal al orașului Manchester. *Știința cetățenească*¹⁴

---

¹¹ Pentru aceeași diviziune disciplinară în știința organizațiilor am folosit și termenul preluat din terapia moreniană: “*sociatria organizațiilor*”. Cf ibidem Vezi și A I Bădescu, op. cit. p 46

¹² Asupra chestiunii cf. I Bădescu, A I Bădescu, I C Bădescu, (2015), *Încotro...*, s.e., op. Cit. (întregul studiu)

¹³ Cf I Bădescu s.a. mss

¹⁴ Asupra noțiunii de „știință cetățenească” vezi Hand, E. (2010). "Citizen science: People power". *Nature* **466** (7307): 685–687, care definește noul tip de știință prin "public participation in scientific research". În [Oxford English Dictionary List of New Words](#)". Oxford English Dictionary. Știința cetățenească este definită astfel: „Citizen science is defined as *scientific work undertaken by members of the general public, often in collaboration with or under the direction of professional scientists and scientific institutions*” (apud http://en.wikipedia.org/wiki/Citizen_science, descărcat în 24 mai 2015 Asupra discuțiilor prind noul domeniu vezi și Ion Vianu: „O sinteză interesantă găsesc în *Courrier international* nr. 1 113. O sumă de inițiative ludice se bazează, pentru moment, pe voluntariat. Ceea ce a fost numit "știință participativă" sau "știință cetățenească". Astfel: 1. Universitatea din Oxford propune voluntarilor de pe web să facă transcrierea unui număr uriaș de manuscrise, rămase necitite. 2. Aceași instituție prestigioasă lansează un apel la descifrarea unor imagini

este un alt produs secundar al modelului co-extensiunii spațiilor de afaceri în ciclul economic postmodern. „Știința cetățenească” a impus o nouă denumire pentru specialist și omul de știință: *specialistul cetățean (citizen scientist)*, „un specialist (a scientist) a cărui activitate este caracterizată printr-un simț al responsabilității și deci al motivării de a servi cele mai bune interese ale unei comunități mai largi”. Un asemenea specialist cetățean este „un membru al comunității extinse (general public) care se angajează în activități științifice, adesea în colaborare ori sub îndrumarea unor specialiști profesioniști și a unor instituții științifice”¹⁵. Știința cetățenească măsoară implicarea comunităților în autocunoașterea „științifică” prin participări directe ale unor membri ai acestora ca „specialiști amatori sau non-profesioniști”¹⁶. Exemplul manchester-ian ne îngăduie să lărgim sfera noțiunii de știință cetățenească pentru a indica prin acest concept inclusiv acea formă a cunoașterii științifice realizată de specialistul profesionist în serviciul acțiunii comunale, adică în strânsă relație cu administrația comunitară și deci pornind de la grija pentru nevoile comunității și de la cunoașterea lor. Se naște astfel un model de cunoaștere-acțiune în serviciul comunității (municipale, naționale), așa cum a fost teoretizat modelul acesta în cadrul interbelicului românesc de către fondatorul Școlii românești de sociologie, D Gusti. Concepția despre „știință și reformă în serviciul națiunii” este, în vederile noastre, prima expresie a ceea ce s-ar denumi, în accepție lărgită, știință cetățenească. Această formă de cunoaștere este cea realizată de Consiliul Municipal din Manchester care susține și deci „comandă” studii izvorâte din modelul științei cetățenești, al unei cunoașteri în serviciul comunității și totodată confirmă triumful economiei morale în cazul acesta care compune exemplul unei experiențe reprezentative la o scară mult mai largă, pe care am denumit-o „modelul manchester-ian” și pe care am încercat să-l supun unui studiu exploratoriu

---

astronomice, prea numeroase spre a fi abordate de puținii specialiști, în vederea unei noi cartografii galactice. 3. Armata americană lansează un apel de idei pentru proiectarea unor armamente noi. Ce este comun acestor demersuri? 1. Nu mai există o limită precisă între jocul electronic și investigația științifică. Copiii de trei ani fac deosebirea între fantezmele lor și realitate. Această frontieră va deveni din ce în ce mai vagă. Fantezia ludică se pune în slujba unor proiecte realiste. 2. Al doilea lucru care pare previzibil privește noțiunea de "competență", de "specializare". Poți deveni util chiar dacă nu stăpânești perfect domeniul, angajându-te doar să respecti un anumit protocol. 3. În fine, inteligența nu se mai situează topografic în creiere distincte, ci undeva *între, în rețea*". Cf Ion Vianu, <http://www.cafegradiva.ro/2012/03/stiinta-cetateneasca-si-furnicile.html>, descărcat pe 24 mai 2015

¹⁵ [Oxford English Dictionary](http://www.oxfordenglishdictionary.com)". Oxford English Dictionary. Retrieved 13 September 2014, (apud http://en.wikipedia.org/wiki/Citizen_science, descărcat în 24 mai 2015)

¹⁶ Societize Project (2013-12-01) (2013). [Green Paper on Citizen Science: Citizen Science for Europe - Towards a better society of empowered citizens and enhanced research](#) (PDF). Societize consortium: știința cetățenească se referă la "the general public engagement in scientific research activities when citizens actively contribute to science either with their intellectual effort or surrounding knowledge or with their tools and resources. Participants provide experimental data and facilities for researchers, raise new questions and co-create a new scientific culture. While adding value, volunteers acquire new learning and skills, and deeper understanding of the scientific work in an appealing way. As a result of this open, networked and trans-disciplinary scenario, science-society-policy interactions are improved leading to a more democratic research, based on evidence-informed decision making as is scientific research conducted, in whole or in part, by amateur or non professional scientists." (apud ibidem).

ocazionat de mobilitatea susținută prin bursa acordată în cadrul Programului de studii postdoctorale al Academiei Române. În lumina acestui studiu exploratoriu, putem afirma, în chip răspicat, că economia morală sau cetățenească și știința cetățenească sunt cele două direcții care ar putea preschimba acel model de expansiune unui spațiu de afaceri bazat pe războiul firmelor într-unul pacificat, bazat pe un nou echilibru între economie și comunitate (care este axul economiei morale) și pe un nou tip de cunoaștere, cunoașterea în serviciul comunității sau știința cetățenească. Un asemenea model este singurul care produce egalitate de șanse și deci de oportunități. Acest model ni s-a descoperit pe cazul Manchester-ului în care eu am văzut un exemplu remarcabil pentru această nouă direcție spre o economie morală adică spre un tip de strategie economică centrată pe economia cetățenească. Exemplul manchester-ian ne-a ajutat să înțelegem specificul economiei morale și acest nou tip de agregare dintre comunitate, economie și știință capabilă să genereze cu adevărat egalitate de șanse. Îl vom denumi modelul manchesterian¹⁷ consacându-i o examinare ceva mai aprofundată într-un capitol de sine stătător. Al doilea lucru pe care l-am studiat cu același prilej și cu mijlocirea modelului manchester-ian se referă la un altfel de deznodământ pentru relația dintre sincronizare culturală, durabilitate și egalitate de șanse. În Marea Britanie, ”education is a primary concern of UK society, *with free*, compulsory school attendance starting from the age of 5 and continuing to the age of 16. The education system varies in England, Scotland, Wales and Northern Ireland; for example, compulsory school attendance begins at the age of 4 in Northern Ireland). There are certain education responsibilities and requirements that all new migrants must be aware of when entering the UK”¹⁸. Simpla consultare a Biroului de vize ne oferă destule indicii că egalitatea britanică de șanse este durabil fixată în exigențe și în oferta instituțională a acestei țări fiind incontestabil fundamentată pe suportul unei eco-economii morale fără de care nu s-ar putea face oferta instituțională a unor asemenea garanții. Egalitatea de șanse este un efect al economiei morale. În absența acestui tip de economie egalitatea de șanse este un termen strict ideologic, fără de conținut, sub care sunt camuflate forme fără fond. Fără de o economie morală, modelul manchester-ian n-ar induce tipul de atractivitate pe care ni-l devoalează astăzi, iar școlile care oferă gratuitate tuturor elevilor proveniți din familiile de imigranți, indiferent de apartenență etnică, ar fi o imposibilitate. În toate acestea am identificat adevărata sursă a

---

¹⁷ Cercetarea modelului manchesterian mi-a fost prilejuit de mobilitatea realizată cu suportul financiar al programului POSDRU, ... În acest cadru am procedat la o nouă lectură a populației firmelor (organizațiilor) din acest spațiu municipal operație în care am beneficiat și de colaborarea lui I C Bădescu, cu care am început elaborarea unei lucrări deicate celui de-al patrulea capitalism. Cf I C Bădescu , A I Bădescu, *The forth Capitalism...*,2015, lucrare în manuscris.

¹⁸ <http://www.visabureau.com/uk/education.aspx> (The UK Visa Bureau is a division of Visa Bureau Ltd, an independent UK company specialising in visa and immigration services to the UK)

egalității de șanse: economia moral-cetățenească. Capitalul se oprește la poarta școlii generale sau universale (fiind interesat, eventual, doar de școlile speciale, de arte și meserii, adică profesionale) și deopotrivă la poarta spitalului. Acolo nu sunt interesele lui și nici rațiunile lui. Altminteri spus, capitalul este interesat de „motivația pentru muncă dar nu și de motivația de dinaintea muncii și nici de cea de după muncă”¹⁹ (adică de motivația copiilor pentru școală și de motivația pensionarilor pentru... viață). Economia de tip liberal clasic bazată pe minimalizarea rolului autorității publice și a coimplicării comunității este ostilă unei egalități reale de șanse. Abia economiile cetățenești, adică cele întemeiate pe un nou echilibru dintre profit și bunăstare permit o fundamentare durabilă a egalității de șanse. Ne putem întreba desigur care sunt domeniile de exprimare reală a egalității de șanse, adică unde putem găsi dovada empirică a acestei egalități. Ipoteza mea, confirmată de modelul manchester-ian, a fost aceea că două sunt zonele de testare a modelului egalității de șanse și anume zona de intrare în societate unde se evidențiază tratamentul aplicat de administrație copiilor de origini diferite (etnic, social, economic etc.) și zona de ieșire din societate, adică zona de exercitare a politicilor sociale asupra bătrânilor, ale căror nevoi depășesc posibilitățile lor financiare de cele mai multe ori și aceste nevoi sunt marcate de o excrescență forțată, o supradimensionare socială, adică se propagă în avalanșă, ating un volum care-l depășește pe cel al nevoilor cetățeanului de vârstă medie (mai ales în materie de sănătate). La fel se întâmplă cu nevoile copiilor comparativ cu ale adultului. Capacitatea unei societăți, a unei administrații și deci a guvernelor de a gestiona această disparitate naturală (și deci fatală) a nevoilor sociale la cele două categorii este testul egalității de șanse și el poate fi aplicat deopotrivă țărilor, municipalităților, comunalităților în genere. Egalitatea de șanse este, iată, produsul secundar al economiei morale. Acolo unde economia nu se poate împăca în cele trei planuri ale manifestărilor sale – profitul, bunăstarea, pacea socială – nu putem să ne așteptăm la emergența unei adevărate egalități de șanse. Relația dintre sincronizare, dezvoltare durabilă și egalitate de șanse este, o repetăm la finalul acestui studiu, posibilă și sinergetică numai pe temelia economiei morale. Altfel ea rămâne la condiția unui imperativ social de maximă urgență dar nu mai mult.

Acest studiu a fost elaborat cu suportul Programului Sectorial Operațional Human Resources Development (SOP HRD), finanțat de Fondul Social European și Guvernul României (SOP HRD/159/1.5/S/136077).

---

¹⁹ C Prof Dr Franc Ioan Valeriu, apud I Bădescu s.a (2015) *Încotro...* (prezentare în cadrul Grupului de studii eco-economice, loc. cit)

Bibliografie

Bădescu, A. I., Bădescu, C., Bădescu, I. (2015). *Încotro merge economia postmodernă? Eco-Economia morală și reconstrucția lumii*. Prezentare în cadrul Grupului de studii economice al Universității virtuale Emaus

Bădescu, C. (2006). *Vertical Boundaries of the Firm*, Pasadena: ASLA Press

Hand, E. (2010). *Citizen Science: People Power*. *Nature* **466** (7307): 685–687

Palazzi, M., Hesselning, P., Young, R., Kloppenborg, P. (1990). *Beyond market and state: the 'civic' economy*, Amsterdam: Progressio Foudation,

Thompson, E. P. (1966). *The Making of the English Working Class*. 1st Vintage Edition

Vianu, I. (2012). *Știința cetățenească și furnicile intelectuale*.

<http://www.cafegradiva.ro/2012/03/stiinta-cetateneasca-si-furnicile.html>

*** [Oxford English Dictionary](#)". Oxford English Dictionary. Retrieved 13 September 2014

*** Societize Project (2013-12-01) (2013). [Green Paper on Citizen Science: Citizen Science for Europe - Towards a better society of empowered citizens and enhanced research](#) European Commission

